

Hartola

Valtatie 4:n parannusalueen arkeologinen lisätutkimus 2022

Esiraportti arkeologisesta tarkkuusinventoinnista ja kaivauksesta
muinaisjäännöskohteella
Kirkkola 2 (muinaisjäännöstunnus 1000001435)

25.5.2022
Jasse Tiilikkala
Maanala Oy

MAANALA

Kannen kuva: kaivausalue J Kirkkolantien eteläpuolella. Kuvattu etelään. Kuvaaja: Jasse Tiilikkala.

Tutkimustehtävä

Väylävirasto on parantamassa valtatie 4:ää Hartolassa välillä Hartola-Oravankivensalmi. Tieparannushankkeeseen liittyi rinnakkaistien ja liittymän rakentaminen Kirkkolantiehen ja siitä etelän suuntaan.

Päijät-Hämeen alueellinen vastuumuseo edellytti 3.2.2022 päivätyssä lausunnossaan (D/29/12.03.02.03/2022), että rinnakkaistien tiealueella Kirkkola 2 -muinaisjäännöksellä (*muinaisjäännöstunnus 1000001435*) olisi suoritettava arkeologinen tutkimuskaivaus niiltä osin, joita ei ole jo aiemmin tutkittu. Lisäksi Kirkkola 2:n muinaisjäännösrajaus olisi tarkistettava tarkkuusinventoinnilla Kirkkolantien eteläpuolella.

Väylävirasto tilasti rinnakkaistien tiealueen arkeologisen tutkimuksen Maanala Oy:ltä. Museovirasto myönsi työlle tutkimusluvan 9.5.2022 (diar. MV/59/05.04.01.02/2022). Arkeologisten tutkimusten vastuuhenkilö oli FM Jasse Tiilikkala.

Kirkkola 2:n arkeologisen tutkimuksen maastotyöt tehtiin 16.5.-20.5.2022 välisenä aikana.

Tässä esiraportissa kuvataan suppeasti arkeologisen tutkimuksen aikana tehty työ sekä kaivausten aikana saadut havainnot. Esiraportin tarkoituksena on mahdollistaa alueellisen vastuumuseon arvio tutkimuksen riittävydestä ja mahdollisesta jatkotutkimustarpeesta.

Kuva 1. Kirkkolantien ja uuden rinnakkaistien risteys. Kuvattu etelälounaaseen. Kuvaaja: Jasse Tiilikkala.

Työn lähtötilanne ja menetelmät

Kirkkola 2:n muinaisjäännösalue käsittää rautakautisen asuinpaikan, kuppikiven ja Kankaanpään historiallisen kylätontin.

Valtatien 4:n vartta koekaivettiin kuppikiven ympäristössä vuonna 2004 Katja Vuoriston johdolla. Koekaivauksessa alueella todettiin olevan laaja-alainen rautakauteen ja historialliseen aikaan ajoittuva asuinpaikka. Peltokerroksen alla havaittiin likamaa-alueita ja muutamia rakenteita. Valtatien itäpuolelta löytyi kivirakenne. Koekaivauksessa tehtiin myös muinaispeltoon viittaavia havaintoja. Paikalla havaittu asuinpaikka on yhtenevä tai jossain määrin laajempi Kankaanpään historiallisen kylän kanssa. Vuoden 2004 koekaivauksen perusteella tienparannusalueella on peltokerroksen alaisia, rautakaudelta historialliselle ajalle ajoittuvia, rakenteita ja kulttuurikerrosta laajalla alueella.

Vuonna 2021 kaivettiin muinaisjäännösalueelle suunniteltua tiealuetta 0,67 hehtaarin kaivauksin. Lisäksi muinaisjäännösalueen etelä- ja pohjoispuolille kaivettiin laajoja koealoja. Tutkimuksen vastuhenkilö oli Ville Laakso Maanala Oy:stä. Vuoden 2021 tutkimuksissa havaittiin rakenteiden ja kulttuurikerrosten sijoittuvan muinaisjäännösalueen sisäpuolelle tai sen välittömään läheisyyteen. Tiealuetta Kirkkolantien pohjoispuolella ei tutkittu vuonna 2021 aivan Kirkkolantiehen asti, sillä havainnon F-alueen eteläpäässä jäivät vähäisiksi ja tutkimusta kohdistettiin niihin alueisiin, joilla havaittiin löytöjä ja rakenteita. Tutkimatonta aluetta jäi noin 10 m kaista Kirkkolantien pohjoispuolelle.

Vuonna 2022 Lohiniementien ja Kirkkolantien välinen rinnakkaistie oli jo rakennettu paikalle. Sen linjaus noudatteli vuoden 2021 kaivausalueen länsireunaa (ks. kuvan 6 kartta). Kirkkola 2 – muinaisjäännösalueella oli siten kaivettavaa tiealuetta vain Kirkkolantien pohjoispuolella tienpientareella. Kaivuuta Kirkkolantien varteen hankaloittivat vuonna 2021 kaadettujen suurien koivujen kannot juurineen. Alueelle kaivettiin koneellisesti noin 2 m leveä ja 17 m pitkä alue, joka sain kirjaintunnuksen L. Kaivannolla pyrittiin selvittämään sijaitseeko tiealueen reunalla kyntökerroksen alla kulttuurikerrosta tai rakenteita. Peltokerroksesta kuorittu alue haravoitiin metallinpaljastimella ennen kuin kaivausalueen pinta puhdistettiin lapioin ja lastoin.

Tarkkuusinventoinnissa kaivettiin Kirkkolantien eteläpuolelle suunnitellulle tiealueelle kaksi kaivausaluetta (alueet J ja K). Näistä pintamaa kuorittiin koneellisesti. Tämän jälkeen kaivausalue puhdistettiin lapioin ja lastoin. Osa havaituista yksiköistä kaivettiin lastoin. Osaan ojamaisista yksiköistä kaivettiin poikkileikkaus.

Tutkimuksen dokumentaatio toteutettiin yksikkömenetelmällä. Yksiköt ja kaivausalueet mitattiin RTK-korjatulla satelliittipaikantimella. Lisäksi kaivettavat alueet valokuvattiin fotogrammetrista mallia ja ortokuvia varten. Havaituista yksiköistä täytettiin yksikkölomakkeet ja ne valokuvattiin.

Kaivetut alueet ja niiden havainnot

Tarkkuusinventoinnissa avattiin kaivausalueet J ja K (ks. kuvan 6 kartta). Ne olivat pitkänomaisia ja keskimäärin 2–3 m leveitä. Muinaisjäännösalueelle kaivettiin alue L.

Kaivausalue J (327 m²) käsitti 103 m pitkän ja 2,2–3 m leveän kaivannon (ks. kuvaa 2). Alueella havaittiin useita täytettyjä oja, joista osa oli salaojia. Lisäksi havaittiin punertavan maan läikkiä muutamain paikoin. Kyse on mahdollisesti maan kuumenemisesta puunjuurien palaessa. Kaivausalueen eteläosaan tehtiin laajennus alueelle, josta löydettiin liitupiipun kopan kappale ja muutama muu historiallinen löytö pienistä vierekkäisistä kuopanteista (ks. kuva 3). Kuopanteet nimettiin yksikkökokonaisuudeksi J1. Kuoppien alueelta on mahdollisesti poistettu kiviä tai puunjuuria.

Kaivausalue K (52 m²) oli 21 m pitkä ja 2-3,3 m leveä (ks. kuva 4). Alueella havaittiin vain moderneja auranjälkiä.

Kaivausalue L (34 m²) sijaiti aivan Kirkkola 2 -muinaisjäännösalueen eteläosassa Kirkkolantien pohjoispuolella. Se oli 17 m pituinen ja 2 m levyinen (ks. kuva 5). Ojan alueella havaittiin vain yksittäinen sekoittuneen, löydöttömän maan painanne. Painanteen maan ovat todennäköisesti sekoittaneet puunjuuret.

Kuva 2. Kaivausaluetta J kuvattuna etelästä. Kuvassa näkyy aluella havaittuja täytettyjä oja. Kuvaaja: Jasse Tiilikkala.

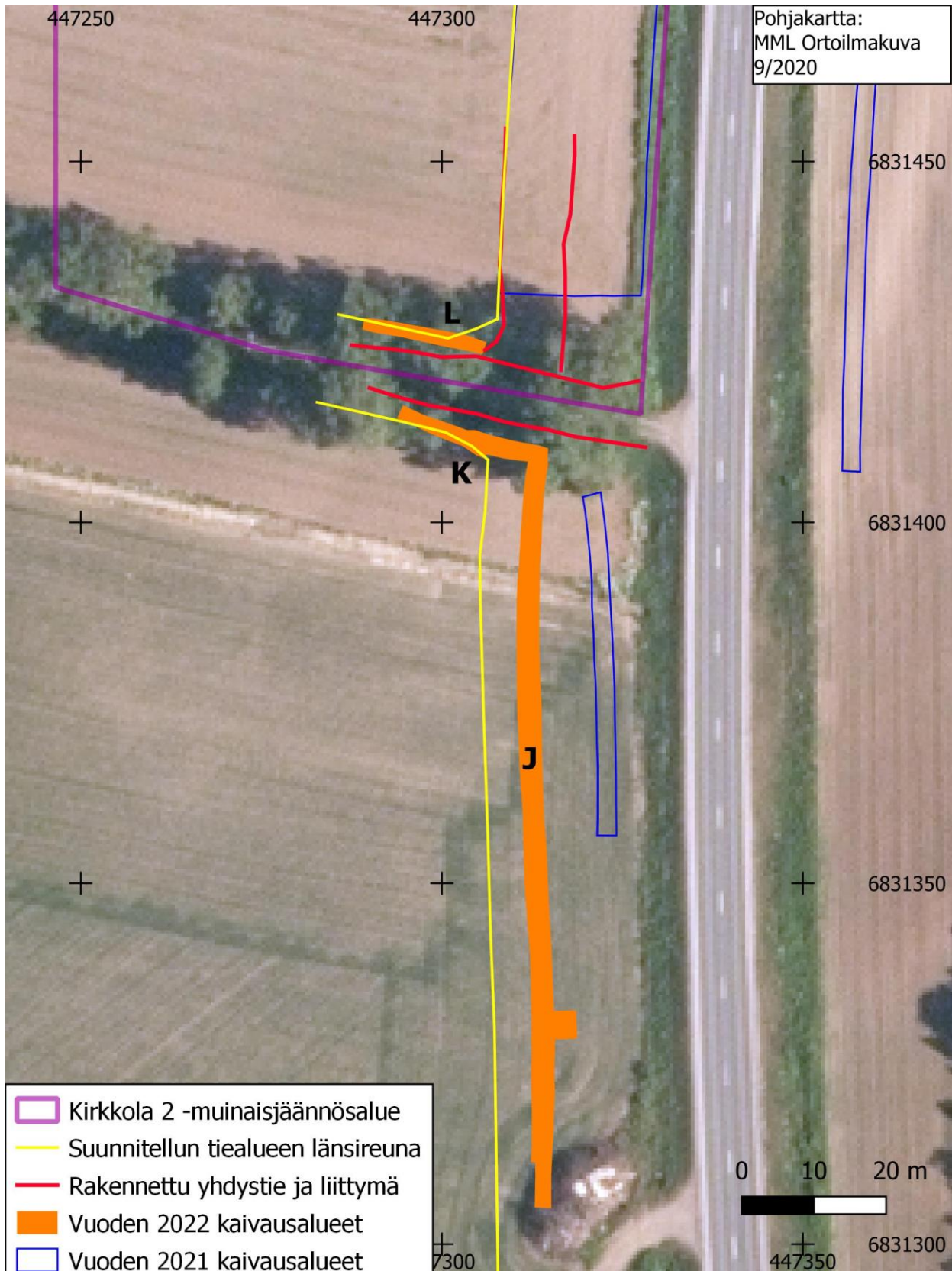
Kuva 3. Kaivausalueella J havaittu yksikkökokonaisuus J1, joka koostui pienistä vierekkäisistä kuopanteista. Löytönä saatiin mm. liitupiipun kappale. Kuvaaja: Sabina Kraatz.

Kuva 4. Kaivausalue K kuvattuna idästä. Kuvaaja: Jasse Tiilikkala.

Kuva 5. Kaivausalue L kuvattuna itäkoillisesta. Kuvaaja: Jasse Tiilikkala.

Kuva 6. Oranssit alueet ovat kaivausalueita, jotka on nimetty kirjaimin. Keltainen viiva kuvaa suunnitellun tiealueen laajuutta.

Yhteenveto

Kaivaustutkimuksessa kaivettiin muinaisjäännösalueelle yksittäinen kaivausalue Kirkkolantien viereen, sen pohjoispuolelle. Alueella ei havaittu rakenteita tai kulttuurikerroksia. Tarkkuusiventoinnissa kaivettiin suunnitellulle tiealueelle Kirkkolantien eteläpuolelle kaksi aluetta. Suunnitellun rinnakkaistien linjalle sijoitetulla kaivausalueella havaittiin täytettyjä oja sekä pieniä kuopanteita käsittänyt yksikkökokonaisuus, jonka löydöt olivat historialliselta ajalta. Kuopanteet olivat mahdollisesti peräisin kivien tai juurien poistamisesta. Kirkkola 2 -muinaisjäännös ei siis ulotu näiden tutkimusten perusteella suunnitellun rinnakkaistien alueelle.